

Тимошенко А.О.

доктор економічних наук,
проректор з фінансово-економічних питань,
Європейський університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8950-8241>

Tymoshenko Andriy

European University

ІНСТИТУЦІЙНА АРХІТЕКТОНІКА ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

INSTITUTIONAL ARCHITECTONICS OF FISCAL REGULATION IN THE EUROPEAN UNION

Ключовою проблемою фінансової системи ЄС є досягнення балансу між наднаціональною координацією та бюджетною автономією держав-членів. Європейська комісія здійснює моніторинг і координацію бюджетних процесів через регуляторні та контрольні механізми. Така синтетична модель фінансового регулювання поєднує риси жорсткої координації й м'якого права, формуючи багаторівневу систему управління з різним ступенем формалізації та обов'язковості. Для України, що перебуває на етапі активної євроінтеграції, вивчення інституційної архітектури фінансового регулювання ЄС має особливе значення. Аналіз механізмів впливу наднаціональних інституцій на національну економіку формує підґрунтя для гармонізації фінансово-бюджетної політики України з нормами ЄС та сприяє підвищенню фінансової стійкості, прозорості управління й інтеграції у спільний економічний простір.

Ключові слова: фінансове регулювання, Європейський Союз, наднаціональне управління, фінансова політика, макроекономічна стабільність, євроінтеграція.

The article examines the theoretical and methodological foundations and institutional architectonics of fiscal regulation in the European Union as a multilevel system for coordinating the budgetary and tax policies of member states. It is substantiated that fiscal regulation within the EU is synthetic in nature, as it combines elements of strict coordination, regulatory control, and "soft law" mechanisms. The key role of the Stability and Growth Pact as the institutional foundation of fiscal discipline aimed at ensuring macroeconomic stability, financial balance, and the sustainability of the monetary union has been identified. The relationship between supranational governance mechanisms and the budgetary autonomy of member states, which determines the specifics of fiscal policy within the European economic area, has been examined. It has been shown that supranational governing bodies, in particular the European Commission, exert a comprehensive influence on national financial systems through monitoring, supervision, and recommendatory and regulatory instruments. Three main components of fiscal regulation have been identified: budgetary control, harmonization of indirect taxation, and coordination of direct taxation, which differ in terms of formalization, mandatory nature, and degree of legal enforcement. It is substantiated that such a multi-level structure ensures the flexibility of the management system, but at the same time complicates the coordination of national priorities with supranational requirements. Attention is focused on the fact that for Ukraine, which declares a strategic course towards integration into the European Union, the study of fiscal regulation practices within the EU is of practical importance. Harmonizing budgetary and tax policy with European standards and implementing budget control and fiscal coordination tools will help strengthen macroeconomic stability, improve the efficiency of public finance use, and ensure the transparency of the budget process.

Keywords: fiscal regulation, European Union, supranational governance, fiscal policy, macroeconomic stability, European integration.

Постановка проблеми. Після фінансової кризи 2008 року та подальших криз суверенного боргу в межах Європейського Союзу питання фінансового регулювання набули нового змісту та масштабного теоретичного й практичного значення. Європейський Союз прагнучи стабілізувати макроекономічне середовище, посилив інституційні механізми бюджетної дисципліни, запровадивши комплексні

форми контролю за національними фінансами. Пакт стабільності та зростання, ухвалений ще у 1997 році, став основою наднаціонального впливу на фінансові системи держав-членів, а після 2008 року його регуляторна функція значно розширилася. Наднаціональні інститути, насамперед Європейська комісія, стали активними провідниками політики фінансової консолідації, орієнтованої на скорочення дефіциту

та державного боргу, що відповідало неоліберальній парадигмі управління. Водночас така політика викликала суперечності між необхідністю забезпечення бюджетної стійкості та потребою підтримки економічного зростання через інвестиційно-стимулюючі заходи, що властиві кейнсіанському підходу.

Фіскальне регулювання в ЄС має складну, багаторівневу та синтетичну природу, що поєднує координативні, контрольні та нормативні механізми. Воно здійснюється в умовах глибокої структурної асиметрії між державами-членами, які суттєво відрізняються рівнем економічного розвитку, фінансової спроможності та макроекономічної стабільності. Наднаціональні вимоги фіскальної дисципліни є універсальними й не враховують цих відмінностей, що породжує дискусію щодо їхньої ефективності та впливу на соціально-економічну конвергенцію. Теоретичне осмислення інституційної архітекtonіки фіскального регулювання в ЄС, з'ясування його інструментів і каналів впливу на національні економіки набуває особливої актуальності в контексті сучасних інтеграційних викликів та формування нової моделі європейського економічного управління.

Для України, яка задекларувала стратегічний курс на європейську інтеграцію та прагне приєднатися до економічного і правового простору Європейського Союзу, вивчення досвіду функціонування фіскального регулювання має особливе значення. Розуміння механізмів наднаціональної координації, принципів бюджетної дисципліни та моделей взаємодії між національними і європейськими інститутами дозволяє адаптувати національну фінансову політику до вимог ЄС, забезпечити прозорість і стійкість державних фінансів та створити інституційні передумови для майбутнього членства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інституційні засади та механізми економічного управління в Європейському Союзі ґрунтовно досліджено у працях І. Бураковського [1], Г. Воллес і В. Воллес [2; 3], а також В. Мовчан [4], які розглядають особливості взаємодії між наднаціональними та національними інститутами в системі європейського врядування. Питання адаптації економічної політики держав-членів до зовнішніх викликів і змін інтеграційного середовища висвітлено у колективній монографії під керівництвом М. Мащенко [5], де проаналізовано вплив європейських норм на трансформацію національних фінансових систем.

Концептуальні аспекти нових форм фіскального управління та розвитку моделей «м'якого права» у межах Європейського Союзу розглянуто в дослідженні М. Доусона [6]. Український контекст фіскальної політики та бюджетної адаптації представлено у працях Н. Прокопенко, П. Фененка та А. Кучерявого [7], які аналізують інституційні зміни бюджетної

системи України під впливом інтеграційних процесів. Окремі напрями інноваційного та економічного розвитку ЄС у контексті правових і аналітичних засад відображено в публікації С. Кубіва, Н. Бобро, Г. Лопушняка, Й. Ленгера та А. Кожині [8]. Питання стратегічного управління та удосконалення інституцій публічного адміністрування розкрито у дослідженні Н. Бобро, В. Белікова, М. Матвєєвої, А. Саламахи та В. Харчуна [9;10]. Сучасні аспекти податкової політики в умовах воєнного стану та її вплив на стійкість національної економіки розглянуто у публікації О. Тимошенко та К. Коцюбівської [11]. Такий підхід дозволяє окреслити наукове поле дослідження фіскального регулювання в Європейському Союзі, визначити ключові напрями аналізу його інституційної архітекtonіки та окремих механізмів впливу на макроекономічну стабільність держав-членів.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та системному аналізі інституційної архітекtonіки фіскального регулювання в Європейському Союзі, виявленні його структурних рівнів, інструментів і механізмів впливу на національні економіки держав-членів, а також у визначенні можливостей адаптації цього досвіду до умов формування фіскальної політики України в контексті її євроінтеграційного курсу.

Виклад основного матеріалу. Пакт стабільності та зростання, ухвалений у 1997 році з метою забезпечення подальшого дотримання ключових критеріїв конвергенції країнами після їхнього входження до єврозони, є інституційною основою фіскального регулювання в Європейському Союзі [12]. Прийняття цього документа стало логічним продовженням базових положень теорії оптимальних валютних зон. Його головна мета полягає у забезпеченні належного функціонування валютного союзу та мінімізації можливостей проведення дискреційної політики окремими державами-членами.

Окремого теоретичного осмислення потребує питання співвідношення поняття фіскального регулювання з усталеними категоріями, що характеризують методи управління в ЄС. Особливо актуальним воно є в контексті дихотомії між наднаціональним і національним рівнями економічного управління. Поняття «регулювання» на національному рівні може мати інше змістове наповнення, коли йдеться про механізми прийняття рішень у сфері економічного управління на наднаціональному рівні. У низці наукових праць цей потенційний концептуальний конфлікт часто не враховується, і термін «регулювання» безпосередньо застосовується для опису наднаціонального впливу. Водночас розгляд цієї проблеми дозволяє виявити додаткові характеристики синтетичної природи фіскального регулювання в Європейському Союзі.

Варто зазначити, що дискусія щодо методів управління в ЄС досі не призвела до створення єдиної загальноновизнаної їх класифікації. Хоча різні підходи мають спільне ядро (зокрема поділ на комунітарний і міжурядовий методи управління), все ж складно знайти універсальну класифікацію, яка задовольняла б усі концептуальні позиції. Зазначені аспекти фіскального регулювання – податкова гармонізація та контроль за національними бюджетами – зазвичай розглядаються дослідниками як форма розширеної координації в межах нормативного управління [8;10]. Тут проявляється перше протиріччя: встановлення кількісних критеріїв і наявність системи примусу до їх виконання з точки зору методів ухвалення економічних рішень у ЄС рідко розглядаються як пряме регулювання (оскільки ЄС здійснює безпосереднє регулювання лише у сферах своєї виключної компетенції, до яких фіскальна політика не належить). Натомість на національному рівні приведення бюджету у відповідність із наднаціональними бюджетними критеріями вже може вважатися безпосереднім регулюванням, адже передбачає застосування класичних інструментів економічної політики – податків, державних видатків тощо. Ця проблема посилюється відсутністю загальноновизнаної класифікації методів управління в ЄС.

Класичною типологією методів економічного управління в Європейському Союзі вважається підхід, запропонований Г. Воллес. Серед основних методів управління дослідниця виокремлює комунітарний, регуляторний, розподільчий, метод координації політики та інтенсивний міжурядовий метод [2, р.201]. Її класифікація базується на дихотомічному розмежуванні між комунітарним методом, який передбачає делегування права ухвалення щоденних рішень на рівень Співтовариства, та міжурядовим, що розглядається як більш гнучка й менш «наднаціональна» форма взаємодії держав-членів у межах Союзу.

Особливий інтерес для даного дослідження становить розподільчий метод, який охоплює механізми розподілу ресурсів у межах окремих політик ЄС, передусім спільної аграрної політики. Водночас окремі компоненти фіскального регулювання, зокрема бюджетний контроль і податкова гармонізація, найбільш повно відображаються у межах методу координації, оскільки саме цей підхід передбачає узгодження макроекономічної політики держав-членів. Зазвичай під координацією мають на увазі відкритий метод координації (ВМК), який не передбачає обов'язкових правових норм і базується на механізмах «м'якого права» [7, с. 109]. Виходячи з цього, практика, яку в межах цього дослідження визначено як фіскальне регулювання, не цілком узгоджується з жодним із традиційних методів управління, визначених у цій класифікації.

Альтернативний, більш еклектичний підхід до систематизації методів управління, що враховує рівень ухвалення рішень, характер впливу та тип взаємозв'язків між суб'єктами управління, запропоновано вітчизняним науковцем І. Бураковським. У його інтерпретації виокремлюються такі методи: міжурядовий, комунітарний, інтенсивний міжурядовий, регуляторний, розподільчий, координаційний та виконавчий [1, с. 48]. Регулювання при цьому розглядається як створення спільних правил на наднаціональному рівні та гармонізація національних норм. Хоча питання фіскального регулювання не виділяється окремо, його складові – податкова гармонізація і контроль за державними бюджетами – логічно вписуються в межі координаційного підходу.

Як зазначає І. Бураковський, управління як національного, так і наднаціонального рівня в ЄС ґрунтується на створенні норм, що визначають поведінку учасників економічного процесу [1, с. 50]. В основі цієї концепції лежить відмінність між самим методом управління та способом ухвалення рішень: попри їхню близькість, ці поняття мають різну функціональну природу. Отже, наднаціональний вплив на фіскальні системи держав-членів ЄС у будь-якій формі доцільно тлумачити як форму координації, що реалізується через механізми «м'якого права».

Дослідниця В. Мовчан виокремлює шість базових підходів до управління економічними процесами в Європейському Союзі, серед яких провідне місце займають наднаціональні та координаційні механізми. Вона підкреслює, що поєднання жорстких і м'яких форм економічного управління забезпечує баланс між монетарною централізацією та фіскальною автономією держав-членів. До таких методів належать: жорсткий наднаціональний, що охоплює єдину монетарну політику єврозони; загальний метод національного ринкового регулювання; координація бюджетної політики країн-членів; наднаціональний бюджетний метод; горизонтальна координація економічної політики та вертикальна координація політики зайнятості [4, с. 37].

Серед зазначених методів особливого значення набуває регуляторний підхід, який передбачає ухвалення нормативно-правових актів і застосування інституційних механізмів контролю за дотриманням фіскальної дисципліни. Важливим також є бюджетний метод, що пов'язаний із формуванням спільного бюджету ЄС і використанням фінансових інструментів для реалізації регіональної політики та підтримки макроекономічної стабільності.

Пакт стабільності та зростання у більшості наукових праць інтерпретується як складова методу координації макроекономічної політики на наднаціональному рівні. Разом із тим, дослідники наголошують на поступовому поглибленні взаємодії у сфе-

рі фінансового нагляду, що потенційно відкриває шлях до більш високого рівня інтеграції та переходу до ефективніших і прямиших методів управління.

На підставі аналізу різних підходів можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, національний рівень (тобто економічна політика держави) і наднаціональна арена, хоча формально протиставлені, фактично перебувають у стані постійної взаємодії. Найвиразніше ця дихотомія проявляється у сфері Економічного і валютного союзу, де монетарна політика жорстко контролюється Європейським центральним банком, тоді як податково-бюджетна політика залишається сферою часткової координації із збереженням ключових повноважень на національному рівні.

Ця проблема співвідношення між наднаціональним і національним управлінням стала предметом аналізу в працях М.С. Бріля, О.М. Кліменко, М.А. Машенко, які підкреслюють наявність суперечності між монетаристським підходом на рівні ЄС та кейнсіанськими орієнтирами національних урядів [5, с. 147]. Цю складну систему взаємодії між двома рівнями управління влучно ілюструє метафора маятника, запропонована В. Воллес: маятник коливається між полюсом національних економічних інтересів та наднаціональною інтеграційною логікою.

Отже, при дослідженні фінансового регулювання в ЄС доцільно визнавати домінування національного компонента, тоді як наднаціональний вплив доцільно трактувати як зовнішній, але системно значущий фактор. У низці сучасних праць, навпаки, питання фінансової взаємодії розглядається в контексті необхідного рівня координації економічних політик держав-членів задля стабільності валютного союзу. Такі дослідження здебільшого мають нормативний характер, оскільки орієнтовані на визначення оптимальної поведінки національних урядів для забезпечення сталості функціонування ЄВС. Спільним висновком більшості авторів є недостатня узгодженість монетарної та фінансової політики в межах Європейського Союзу, що залишається одним із ключових викликів для подальшої інтеграції.

По-друге, можна констатувати, що провідні дослідники чітко розмежовують бюджетний метод (який охоплює питання формування та використання спільного бюджету Європейського Союзу) і питання, пов'язані з контролем над національними бюджетами. Отже, базову передумову цього дослідження – відмінність між загальним бюджетом Союзу та фінансовим регулюванням – можна вважати обґрунтованою навіть у межах класифікації методів управління ЄС. Це, у свою чергу, створює підстави для окремого розгляду практики наднаціонального впливу на національні бюджетні системи.

По-третє, варто знову наголосити на різниці між інтересами наднаціонального та національного рів-

нів. Ухвалення певних норм на рівні Союзу в межах методу жорсткої координації на національному рівні набуває іншої економічної природи. Так, вимоги щодо скорочення дефіциту бюджету до цільового рівня потребують від урядів застосування класичних інструментів економічної політики – оптимізації податкових надходжень, скорочення видатків чи підвищення ефективності розподілу ресурсів. Складна система взаємодії наднаціонального та національного рівнів накладається на синтетичну природу фінансового регулювання, у якому поєднуються елементи координації, контролю й гармонізації.

Якщо включити до поняття фінансового регулювання також чинні (і потенційні) механізми податкової гармонізації, фрагментарний характер наднаціонального впливу стає ще очевиднішим. Європейська Комісія фактично розглядає три відносно автономні складові фінансового регулювання – бюджетний контроль, гармонізацію непрямого оподаткування та координацію прямого оподаткування. Кожен із цих компонентів має різний ступінь формалізації, жорсткості й обов'язковості, ані у законодавстві, ані в інституційній структурі ЄС вони не об'єднані. Навіть у межах самої Комісії питання оподаткування та бюджету розподілено між різними підрозділами – Генеральним директором з питань оподаткування і митного союзу та Генеральним директором з економічних і фінансових справ.

З погляду європейського законодавства у першому компоненті – бюджетному контролі – домінують регламенти, кількісні критерії та санкційні механізми. Головними інституційними акторами виступають Європейська Комісія і Рада ЄС, при цьому роль Комісії значно посилилася останніми роками, що підтверджується процедурою перевернутої більшості під час голосування в Раді. Цей механізм передбачає, що рішення про накладення санкцій на державу-члена, запропоноване Комісією, вважається ухваленим, якщо проти нього не проголосують 55 % членів Ради (або Єврогрупи), які представляють не менше ніж 65 % населення ЄС [3, с.340]. Таким чином, метод управління у цій сфері можна кваліфікувати як жорстку координацію дій держав-членів, тоді як із точки зору процесу прийняття рішень він характеризується домінуванням Європейської Комісії.

У другому компоненті – непрямому оподаткуванні – домінують директиви, тому ступінь жорсткості законодавства знижується. Кількісні критерії тут не відіграють вирішальної ролі, за винятком мінімальних ставок ПДВ та встановлених мінімальних ставок для окремих підакцизних товарів. Санкції як окремий інструмент не передбачені, проте у випадку невиконання державами-членами своїх зобов'язань застосовується процедура примусу через Суд Єв-

ропейського Союзу. Додаткові рішення щодо подальшої гармонізації непрямого оподаткування ухвалюються не в межах звичайної законодавчої процедури – з повноцінною участю Комісії як ініціатора, а також Ради ЄС і Європейського парламенту як законодавчих органів – а кваліфікованою більшістю голосів у Раді ЄС.

У третьому компоненті – прямому оподаткуванні – «м'якість» норм є максимальною. Основну роль тут відіграють рекомендації та висновки Європейської Комісії, а також окремі пропозиції, що за своєю природою нагадують відкритий метод координації. Фактично головним і майже єдиним актором у цій сфері виступає Комісія, яка формує ініціативи, однак поки що не має достатньої підтримки з боку національних урядів.

Таким чином, як із функціональної точки зору (бюджетний контроль необхідний для стабільного функціонування Економічного і валютного союзу, гармонізація непрямого оподаткування – для ефективної роботи митного союзу та єдиного ринку, а координація прямого оподаткування – для уникнення подвійного оподаткування та спрощення регулювання), так і з правової, ці три компоненти фіскального регулювання не становлять єдиного цілого.

Для національної економіки ці сфери, навпаки, формують цілісну систему, адже забезпечують узгодженість доходів і видатків бюджету. Будь-які зміни у структурі доходів впливають на видаткову частину і навпаки, тому зовнішній вплив на кожен з компонентів бюджетного процесу логічно розглядати як вплив на єдину фінансову систему. На наднаціональному рівні ЄС така цілісність поки що відсутня – як за рівнем обов'язковості норм, так і за процедурою ухвалення рішень. У результаті спостерігається чітке розділення наднаціонального впливу на три окремі сфери: бюджетний контроль, гармонізацію непрямого оподаткування та координацію прямого оподаткування.

Саме в цьому проявляється синтетичний характер фіскального регулювання в ЄС. З одного боку, фіскальна політика формально залишається у компетенції держав-членів, що обмежує можливості для прийняття обов'язкових наднаціональних актів. З іншого – нормальне функціонування валютного союзу неможливе без синхронізації ділових циклів і бюджетних стратегій країн. Це породжує ієрархічну структуру наднаціонального регулювання: від найбільш інтегрованої сфери бюджетного контролю – до податкової гармонізації й координації прямого оподаткування, яка залишається у межах національної компетенції, хоча поступово набуває рис спільного управління.

З позиції економічної теорії всі три елементи – бюджетний контроль, гармонізація непрямого опо-

даткування та координація прямого оподаткування – можна вважати інструментами регулювання національних економік. Найбільш інституційно оформленим серед них є саме бюджетний контроль, у межах якого Європейська Комісія й Рада ЄС дедалі частіше переходять від нормотворчості (встановлення загальних правил і меж дефіциту) до прийняття рішень *ad hoc* щодо окремих держав-членів. Як зауважує М. Доусон, діяльність наднаціональних органів у цій сфері дедалі більше зсувається від встановлення загальних правил до формування конкретних рішень щодо окремих ситуацій [6, р. 20]. У межах механізмів Європейського семестру Комісія має навіть право коригувати національні бюджетні плани, що на практиці свідчить про поступовий перехід від координації до елементів прямого управління.

Виходячи з наведених міркувань, з позицій економічної теорії наднаціональний вплив на фіскальну сферу за своєю суттю наближається до практики економічного регулювання, яку застосовують національні уряди. Адже саме поняття регулювання у теорії економіки традиційно використовується для позначення змін у податковій і бюджетній політиці держави. При цьому йдеться не про пряме втручання (як-от державні закупівлі чи продаж державного майна), а про опосередкований вплив – через регулювання дефіциту, державного боргу, а відтак і видаткової та дохідної частини бюджету.

Як зазначають деякі дослідники, фіскальна політика як така в межах Європейського Союзу формально залишається прерогативою держав-членів, тоді як ЄС виконує функцію бюджетування – тобто встановлення та дотримання макроекономічної рівноваги [8; 9; 11]. Однак навіть у такій системі контроль за збалансованістю бюджетів потребує елементів регулювання економіки.

Саме в цьому проявляється другий аспект синтетичної природи фіскального регулювання. Будучи формою жорсткої або м'якої координації з точки зору наднаціонального управління і способу ухвалення рішень, наднаціональний вплив водночас виступає регулюванням з позиції його дії на національну економіку. Цей вплив має різні форми – залежно від того, йдеться про бюджетний контроль, гармонізацію непрямого оподаткування чи координацію прямого оподаткування, – однак рівень жорсткості, обов'язковості та формалізації може змінюватися. Так, посилення наднаціонального законодавства у сфері прямого оподаткування не змінює самої сутності впливу, адже у будь-якому випадку він залишається інструментом регулювання економічної діяльності.

Відтак доцільно об'єднати всі форми наднаціонального впливу на фіскальну сферу держав-членів

у межах єдиного поняття – фінансового регулювання, яке відображає поєднання координаційних, контрольних і нормативних механізмів управління економікою в Європейському Союзі.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що фінансове регулювання в Європейському Союзі має складну, багаторівневу та синтетичну структуру, яка поєднує координаційні, контрольні й нормативні елементи управління. Його інституційна архітектура ґрунтується на поєднанні жорстких форм бюджетного контролю (Пакт стабільності та зростання, Фінансовий пакт) і м'яких механізмів податкової гармонізації та координації макроекономічної політики. Така система покликана забезпечити баланс між стабільністю валютного союзу та автономією національних урядів, однак водночас створює низку суперечностей між наднаціональним регулюванням і національною економічною політикою.

З'ясовано, що ефективність фінансового регулювання визначається рівнем інституційної взаємодії між Європейською комісією, Радою ЄС, Єврогрупою та національними урядами. Наднаціональні інститути дедалі активніше переходять від нормотворчості до практики індивідуальних рішень *ad hoc*, спрямованих на коригування бюджетної політики окремих держав-членів. Такий підхід свідчить про еволюцію фінансової координації в бік часткової

централізації, що підвищує роль ЄС у забезпеченні макроекономічної стабільності, але водночас ставить питання про межі національного суверенітету у сфері фінансової політики.

Підтверджено, що наднаціональні механізми фінансового регулювання в ЄС є універсальними за формою, але різними за ефективністю через економічну асиметрію держав-членів. Наявність «ядра» та «периферії» у структурі Союзу зумовлює нерівномірність ефектів від дії наднаціональних рішень. Водночас така синтетична модель управління дозволяє підтримувати загальну фінансову рівновагу в межах єврозони та формує підґрунтя для подальшої інтеграції у фінансовій сфері.

Для України, яка задекларувала стратегічний курс на вступ до Європейського Союзу, досвід функціонування системи фінансового регулювання ЄС має важливе прикладне значення. Його вивчення дає змогу визначити оптимальні механізми забезпечення бюджетної дисципліни, запобігання макроекономічним дисбалансам і зміцнення фінансової стійкості. Адаптація європейських принципів фінансової координації до українських реалій сприятиме формуванню інституційно збалансованої моделі публічних фінансів, здатної забезпечити прозорість, ефективність і відповідність критеріям конвергенції ЄС.

Список літератури:

1. Бураковський І. В. Інституційні механізми економічного управління в Європейському Союзі. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 3. С. 45–58.
2. Wallace H., Wallace W. *Policy-Making in the European Union*. 4th ed. New York, Oxford University Press, 2000. 648 p.
3. Wallace H., Wallace W. The Overview: The European Union Politics and Policy Making. *Handbook of European Union Politics*. London, SAGE Publications, 2006. P. 339–358.
4. Мовчан В. Інституційні основи економічного управління та бюджетної координації в Європейському Союзі. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 2. С. 34–49.
5. *Проблеми адаптації економічної політики України до екзогенних змін* : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Машенко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. М. А. Машенко. Харків, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 368 с. ISBN 978-966-676-852-3.
6. Dawson M. New Governance in the EU after the Euro Crisis: Retired or Re-born. Florence, European University Institute, *Academy of European Law Working Papers*, 2015. No. 1. 20 p. URL: <https://cadmus.eui.eu> (дата звернення: 20.09.2025).
7. Прокопенко Н. С., Тимошенко А. О., Фененко П. О., Кучерявий А. М. Адаптація бюджетної системи України до трансформації в економічному середовищі. *Економіка і управління*. 2021. № 2. С. 107–118. DOI: <https://doi.org/10.36919/2312-7812.2.2021.107>
8. Kubiv S. I., Bobro N. S., Lopushnyak G. S., Lenher Y. I., Kozhyna A. Innovative potential in European countries: analytical and legal aspects. *International Journal of Economics and Business Administration*. 2020. Vol. 8, No. 2. P. 250–264. DOI: <https://doi.org/10.35808/ijeba/457>
9. Тимошенко А. О. Сучасна фінансова політика України у контексті забезпечення конкурентоспроможності держави в умовах євроінтеграції. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 6. С. 153–156.
10. Bobro N., Bielikov V., Matveyeva M., Salamakha A., Kharchun V. Advancing Public Administration: Enforcing Strategic Methods and Utilising Tools. *Archs Sci*. 2024. Vol. 74, Issue 3. P. 201–206. Paper ID 2024332. DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74332>
11. Тимошенко О. В., Коцюбівська К. І. Актуальні питання системи оподаткування в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Бізнес Інформ*. 2025. № 2. С. 414–422.
12. European Commission. *Stability and Growth Pact*. Brussels, European Commission, 1997. 34 p.

References:

1. Burakovskiy I. V. (2019). Instytutsiini mekhanizmy ekonomichnoho upravlinnia v Yevropeiskomu Soiuzi [Institutional mechanisms of economic governance in the European Union]. *Ekonomika i prognozuvannia – Economy and Forecasting*, no. 3, pp. 45–58. [in Ukrainian].
2. Wallace H. & Wallace W. (2000). *Policy-Making in the European Union* (4th ed.). New York: Oxford University Press.
3. Wallace H. & Wallace W. (2006). The Overview: The European Union Politics and Policy Making. In *Handbook of European Union Politics* (pp. 339–358). London: SAGE Publications.
4. Movchan V. (2020). Instytutsiini osnovy ekonomichnoho upravlinnia ta biudzhetnoi koordinatsii v Yevropeiskomu Soiuzi [Institutional foundations of economic governance and budgetary coordination in the European Union]. *Ekonomika i prognozuvannia – Economy and Forecasting*, no. 2, pp. 34–49. [in Ukrainian].
5. Bril M. S., Klymenko O. M., Mashchenko M. A. et al. (2022). *Problemy adaptatsii ekonomichnoi polityky Ukrainy do ekzogenykh zmin* [Problems of adapting Ukraine's economic policy to exogenous changes]. Kharkiv: S. Kuznets KhNEU. ISBN 978-966-676-852-3. [in Ukrainian].
6. Dawson M. (2015). New Governance in the EU after the Euro Crisis: Retired or Re-born. Florence: European University Institute, *Academy of European Law Working Papers*, no. 1, 20 pp. Retrieved from <https://cadmus.eui.eu>
7. Prokopenko N. S., Tymoshenko A. O., Fenenko P. O. & Kucheriavyi A. M. (2021). Adaptatsiia biudzhetnoi systemy Ukrainy do transformatsii v ekonomichnomu seredovyshchi [Adaptation of Ukraine's budget system to transformation in the economic environment]. *Ekonomika i upravlinnia – Economics and Management*, no. 2, pp. 107–118. DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.36919/2312-7812.2.2021.107> [in Ukrainian].
8. Kubiv S. I., Bobro N. S., Lopushnyak G. S., Lenher Y. I. & Kozhyna A. (2020). Innovative potential in European countries: Analytical and legal aspects. *International Journal of Economics and Business Administration*, vol. 8, no. 2, pp. 250–264. DOI: <https://doi.org/10.35808/ijeba/457>
9. Tymoshenko A. O. (2017). Suchasna fiskalna polityka Ukrainy u konteksti zabezpechennia konkurentospromozhnosti derzhavy v umovakh ievrointehratsii [Modern fiscal policy of Ukraine in the context of ensuring state competitiveness under European integration]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika – Odesa National University Herald. Series: Economics*, vol. 22, no. 6, pp. 153–156. [in Ukrainian].
10. Bobro N., Bielikov V., Matveyeva M., Salamakha A. & Kharchun V. (2024). Advancing public administration: Enforcing strategic methods and utilising tools. *Archives of Science*, vol. 74, no. 3, pp. 201–206. Paper ID 2024332. DOI: <https://doi.org/10.62227/as/74332>
11. Tymoshenko O. V. & Kotsiubivska K. I. (2025). Aktualni pytannia systemy opodatkuвання v umovakh voiennoho stanu: vyklyky ta perspektyvy [Topical issues of the taxation system under martial law: challenges and prospects]. *Biznes Inform – Business Inform*, no. 2, pp. 414–422. [in Ukrainian].
12. European Commission. (1997). *Stability and Growth Pact*. Brussels: European Commission.

Стаття надійшла: 09.10.2025

Стаття прийнята: 21.10.2025

Стаття опублікована: 14.11.2025